

آذربایجان

سوی کوکونو دوشونرکن

مؤلف: میر علی سید اوف

برگردان: رحیم شاونلی

۱۳۸۳

سیدوف، میر علی
آذربایجان سوی کوکونو دوشونرکن / مؤلف: میر علی
سیدوف؛ برگردان رحیم شاونلی. - تبریز: اختر، ۱۳۸۴.
۷۰۹ ص.

ISBN: 964-8105-34-0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. آذربایجان (جمهوری) -- تاریخ. ۲. زبان ترکی
آذربایجانی -- تاریخ. ۳. ادبیات ترکی -- جمهوری
آذربایجان -- تاریخ و نقد. الف. شاونلی، رحیم، مترجم.
ب. عنوان.

۹۴۷/۵۴

DK ۶۹۷/۶/س ۹۴

۱۳۸۳

۸۳-۴۰۳۳۸

کتابخانه ملی ایران

نشر

آذربایجان سوی کوکونو دوشونرکن

میر علی سیدوف

برگردان: رحیم شاونلی

چاپ اول ۱۳۸۴/۱۰۰۰ جلد / رقمی / ۷۱۲ صفحه

ISBN: 964-8105-34-0

شابک: ۹۶۴-۸۱۰۵-۳۴-۰

مرکز بخش: تبریز، اول خیابان طالقانی، جنب داروخانه رازی

تلفن: ۵۵۵۵۳۹۳ (۰۳۱۱) ویا ۹۱۴ ۱۱۶ ۶۸۹۷

E_mail: akhtar_pub@yahoo.com

۵۸۰۰ تومان

سۆزون تارىخى - خالقين تارىخى

منە ئىللە گىلىر كى، انسانين ان بۆيوك تىرىپەچى سى اونون اۆز مىسلىكى دىر. عايلەدن سونرا ھىچ بىر قۇە آدمى توتدوغو يول، جان اتدىغى ايندە آل قدر سىفرىر ائدە، استقامت لندىرە و شىخىتە چىۋىرەيىلمز، بونا گۇرە غۇمور كىچىدىكجە ھىر كىس داھا آرتىق اۆز شىئەتتە، يولونا، اۆز آمالينا بنزەيىر. ھىر كىس اۆز عقىدە سىنىن شىكلىتە چىۋىرەيىر.

اۋخوجولارا چاندىرىلان بو كىتابىن يازارى گۇركملى فىلولوق عالمىمىز، امكدار علم خادىمى، پروفىسور مىر على سىداۋف بوتون غۇمرو بونو خالق ادبىيىتى اىلە، تورىك خىياللارنىن مىفولوگىيىسى، فولكلور، بۆيوك ادبىي آيىدەلىرى، يازادىچىلىق دوھامىزىن چىشىدىلى اۋرىنكلىرى اىلە اوغراشمىش، عمرونو درىك ائدىلمز درجەدە گىنىش اولان آذربايجان مىعنونات عىمانىنىن درىن لىكلىرىتە باش وورماغا صرف ائتمىشىدىر. اۋ، بۆيوك آيىدەلىرىمىزىن كۆكۈندە دابانان اىلكىن اودو، قۇەنى، اىلكىن قابىناغى گزە - گزە يوردوموزون اىلكى چىراغىنىن ايشىغىنا آپاران يوللارى آرايا - آرايا، سۆز، كىلمە پىلەلىرى اىلە خالق تفكرىونون ئىللە اوزاق بىر باشلانغىچىنا گىشىدىپ چاتىركى، آدم حىران قالىر.

يازىن نىسىلە يارپاق - يارپاق، بوداق - بوداق پۇھرەلەنن آغاچلار بعضاً تورپاغىن درىن قاتارلارنىدا ساكىتجە اۆز ايشىنى گۇرن كۆكلىرىنى، رىشەلەزىنى يادا سالمادىغى كىمى، خالق دا شاخە - شاخە مىن ايللىرىن اۋ اوزونە اۋزانان و

اۆز بوگونکو بۇيوندان يوز دفعه لرله بۇيوک اولان کۆکلرینی بعضاً اونودور. گله جک بوتون بۇيوکلیو و گۆزلیلمزلیگی ایله کئچمیشین سارسیلماز اۆزولو اوزرینده دایانیر. گله جک کئچمیشین شاگردی دیر و معلمینی نه قدر یاخشی درک ائتسه، اوقدر گوجلودور. نه قدر جان آتسادا، کئچمیش آدلی کۆکوندن قوپاییلمز و بوتون یننی چالارلاری، بوی لارینا باخمایاراق او زامان- زامان اۆز کئچمیشینی تکرار ائدیر. بونا گۆرده ایلکین لیگه گئدن یول، اصلینده، گله جه یه گئدن یولا ایشیق سالیر.

میر علی سید اوف بو حقیقه تاینان و عمر و نو بو ایشه باغلایان آدام دیر. سۆی موزون بشیک یوردنو، بشیک نغمه سینی، سۆز موزون، روح موزون ایلک افاده شکیللرینی آختارا- آختارا او اۆزوده بیر ایلکین لیک، صافلیق نمونه سینه، شامان دعالاریندان، قوپوز اینیلتی لریندن، وارساغی، بایاتی حکمتیندن یونولموش اوزان بابایا دؤنوب. ایللر کئچدی کجه میر علی سید اوف دا آراشیدیردیغی ائپیک (حماسی، ایگیدلیگ) قهرمانلیق داستانلاریمزدان قوپوب گلن بیر خالق مڈریکینه، اۆز ایشینین معجونو اولان بیر آغ ساققالا چئوریلیب، «ده ده لشیب». میر علی سید اوفون هر مقاله سی، هر کتابی، اوخوجولار آراسیندا، ادبی محیطده آیربجا ماراقلار قارشیلانیر. بونون سببی اودورکی، او هئچ بیر یازنیندا تکجه میفلوق و یا فولکلورشناس ده ییل. عالیم اوچون بوتون یازیلاری اصلینده بوتوو بیر کتابین صحیفه لری و یا فصل لری دیر. همین بۇيوک کتابین آدی «آذربایجان شناسلیق» دیر.

یعنی م. سید اوف خالقین آن بۇيوک معنوی ثروتی اولان سۆز خزینه میزی و اؤنون اونلو آبیده لرینی اؤیرنرکن اصلینده ائیمولوق و یا فیلولوق (لغت چی عالیم) مقصدیندن داها چوخ تاریخچی، وطن شناس مقصدی ایزله ییر.

آذربایجان تاریخینین اؤیره نیلمه و یازیلما سوئه سی، بیزیم هامیمیزی ناراحات ائدیر و بئله ده اولمالیدیر، چونکی منبع لری نشر ائتمک، آیری- آیری دؤورلری اؤیرنمک ساحه سینده نه قدر ایشلر گۆرسک ده، نه

آذربايجان خالقينين، نه ده آذربايجانين بوتون بو آراشديرمالارى عمومى لشدير اورواتلى بير تارىخى هله اورتاي چيخاريلمايب. بلكه سهو ائديره، آنداق منه بئله گيليركى، بونون بير سببي بيزيم بعضى تارىخچى لريميزين كئچميشله، تارىخى دليل لر نه اؤسنا مالاريندا، مين ايل لر بوندان اولكى حادثه لرينه بوگونكو هئزمون قوه لر ين نفوذو و تضيقى آلتيندا باخمالاريندا، تارىخى سياسته قوربان وئرمه لر ينده دير.

هند - اورپا مدنيتينين بويوك تارىخينى دانميريق. لakin ايندى كور طييعى بير شكلده هر شئى بو مدنيت به غلاماق خسته ليگى يايلىب. بونا گوره ده تورك خالق لارينين، آذربايجان خالقينين يارانما، انكشاف ميدانى و تارىخى نفوذو بشر تارىخينده كى يئرى، ايستر - ايسته مز، يانليش گؤستريلير، كيچيلدليلير، قوربان وئريلير. تورك خالق لارينين تارىخينى كؤكدن قورپارماق اوچون اونلارين يارانديغى و اون مين ايل لر اوستونده ياشاديغى تورپاقلار زورلا هند - اورپا مدنيتينين بئش ييگى ساييلير. گويا قافقازدا و كيچيك آسيادادا اونلار اولوب، اورتا آسيادادا، قواقستان و حتى آلتاي دادا. و بو بۇيدا گئيشليكده باستانشاسى تاپيتيلار، آييده لر، توپونيم لر. كور - كورانه عمومى، مجرّد بير ايران مدنيتى آدى آلتيندا هند - اورپا مالي ائدليلير. بان ايرانيزم بو باخيمدان بعضى شوروى (سابق) تارىخچيلرين جدى خسته ليك و ناخوشلوقلاريندان بيرى دير. محض بو خسته ليك اوزوندن شمالي و جنوبى آذربايجانين بوتون كئچميش مدنيت قاتى غير تورك خالق لارين آدينا چيخيلير، گويا بيز بو تورپاغا كناردان گل ميشيك. بو مين ايلليگين اوللار ينين قوناغيق. بو خسته ليكله ده بوتون ساك مدنيتيني تورك خالق لاريندان قورپارماغا جان آتيرلار.

مير على سيد اوفون آراشديرمالارى ماهيت جه «علم» پرده سي آلتيندا گيزلنميش بو سياست بازليغا قارشى دير. او، ايشيني آرديجيل داوام ائديرير. لakin اوزونون اعتراف ائديگى كيمي، بو ثابت قدم ليك، علمى شخصيت

قازانماق اۇنا اوقدرده آسان باشا گلیمیر:

«آذربایجان خالقینین سۆی کۆکونو قصداً، بیلره کدن قاریشديرانلاری دا گۆز اؤنونه گتیرسک، اونداسۆی کۆکلە مشغول اولانلارین نه قدر آغیر بیر دورومساتوش گلدییی آیدینلاشار». بو باخیمدان اونون «قیزیل دؤیوشجو» نون طالعی چوخ قیمتلی اثر دیر. آلمانا اطرافیندا تایلمیش بو دؤیوشچویه «صاحب دورماق» ادعاسیله یازیلان مقاله و کتابلاری توتوشدوراندافیکر مختلفلییی حیرت دوغورور. اونواسکیف شاهزاده سی کیمی هند-آوروپا دیللی خالق لازا باغلایانلاردا، اؤز لرینه معین اساسلاردا تاییرلار. لاکن میرعلی سیّد اوفون کتابی همین اساسلارین نه قدر «اساسسیزلیغنی» آچیق گۆستریر.

تاریخ اوچون منبع، دلیل واجب دیر. لاکن منبعه تنقیدی باخماغی دا باجارماق لازیم دیر. بیزیم تاریخچی لریمیز داها چوخ عرب، فارس، اثرمنی، گورجو منبع لرینه سۆیکه نیرلر. بئله بیر آجی حقیقت اونو دولورکی، همین منبع لرین بیر حیصه سی ملّی تعصب کشلیک له، ایمپریال لرین هئژمونلوق (اوستونلوق - آغالیق) دویغومو ایله و یا قیسقانه جلیق لا، گۆز گۆتورمزلیک له، مختلف اراضی ادعالاری ایله یازیلیب. اورتا عصرلر اثرمنی منبع لرینده، عرب منبع لرینده تاریخنی حقیقت باخیمیندان نه قدر بؤیوک دولاشیق لار اولدوغونو یاخشی بیلیریک. بونا گۆره ده داها اعتبارلی منبع لرین یاپیشمالی، یا خود آدلاری چکیلن منبع لره آییق باخماغی باجارمالیق. ان اعتبارلی منبع نی ده بیز آذربایجانین اؤز ونده آختارمالیق. بو باخیمدان توپونیملر، عمومیت له، اونوماستیکا (اۆلکه آدلارینی آراماق)، دیل، باستانشناسی، تورک دیلینین یاییلما و تأثیر جغرافیاسی و نهایت سۆز سۆز شناسلیق، بؤیوک امکانلار آچیر. میر علی سیّد اوفون آراشدیرمالاری چوخ جهتلی اولسادا، داها چوخ بو ساحه لر ی احاطه ائدیر. آذربایجان میفولوجیاسینی، دیلیمیزین تاریخی جغرافیاسینی، سۆز لریمیزین کیچیک

آسيا خالقلارينين ان قديم منبع و يازيلاريندا ياشايان ايزلرينى، تورک مدنيتى و تفکرونون ايندىكى آذربايجان اراضى سينده مين ايللرين اؤ اؤزونه آپاران بلدچىلىگىنى اساس توتاراق خالقيميزين ان قديم کؤکلرينى، يارانما و انکشاف يوللارنى دوشونور. بو کتابى اوخوياندا گؤز اؤنونده سۆزۈن و ديلين سماوى بير گئنىشلىسى آچيلير.

سۆزۈن ده يارانما و انکشاف يولو، تارىخى، تائير حدودلارى، نهايت اؤز مستقل ليگى، سوئرئىلىي (نام مستقل ليگى) اوغروندا مبارزه اصوللارى وار. بوجور ياناشاندا سۆزۈن تارىخى دونيانين و آداملارين تارىخينه چوخ بنزه يير.

مشهور فرانسە - يازىچى سى اقزوپىرى (Ekzuperi) يازيركى، بير آلمانين بوداقدا تومورجوق باغلايىپ، چىچک آچماسيندان باشلا ياراق، ميوه به دؤنوب بوداقدان دوشمه سينه قدركى تارىخى يازيلسا بير خالقين تارىخيندن بالاجا اولمايان بير کتاب ياراناردى.

منجه، سۆزده بئله دير و عادى بير سۆزۈن تارىخى اونو يارادان و ياشادان خالقين تارىخى قدر مرکب دير. مير علي سىيد اوفون بو کتابيندا «آذربايجانلىلارين خالق كيمي بيچيمانمه سينده ساي جا چوخلوق تشكيل ائدن تورک دىللى سؤىلاردان» قاشقاي، ساق، آرساق، سىراق - شىراق، مون، باسيل، بولغار، خزر، وارساق، اوغوز، ساوير، اؤنؤقور، قازاخ و ساير آدلارين ائتمولوژى (سۆز منشايى) يۇزومونو وئرن صحيفه لر فيكرىمىزى تصديق له يير.

اوخوجولارا چاتديريلان اثرين فيكىر تارىخيمىزده كى يئرني، ده گرىنى گؤسترىمك چوخ چتتين دير. مؤلف اؤز عهدە سينه بويوك وظيفه گؤتوروب: «آذربايجان خالقينين سؤى كؤكونده دورانلارين مختلف ليى، اونلارين كيم ليى، بو سؤىلارين، قبيله بيرلشمه لرني ياشايش طرزى، استحصال آلتلرى، ايلكىن و سونراكى تكنيكانين سؤيه سى، بونونلا باغلى اونلارين

حیاتی درک ائتمه‌لری، یارادیلیش - سماوی گۆروشلری، دوشونجه طرزى و بیر سیرا اۆیرنلمه‌سی گره‌کلی اولان کلمه ترکیب حیصه‌لرین اولو آذربایجان سۆی کۆکونده نسه درجه‌ده زول اوینادیقلاری... هم ده بونلار ائله ساحه‌لر دیرکی، ایندییه قدر بیزیم فقه‌اللمه علمی میزی، فولکلور شناسلیغیمیزی آز مشغول اندیب یولون چتین لیگیندن، یوخسا فیکریمیزی مباحثه دوغوراجاغیندان قورخموشوق؟ منجه، داها چوخ بو ایشین چتینلیگی، مرکب‌لیگی مانع اولوب... بو ائله بیر ساحه‌دیرکی، تکجه علمی باجاریقلایش آشماز. حکماً قدیم دیللری، منبع‌لری، بیر سیرا خالق‌لارین فولکلورونو و ادبی ارثینی اۆیره‌نمه‌لی، بیر نوع، فیکرین، دیل - ماتریاللارین، خالق معنویاتین «باستانشناسلیغی» کیسی چتین بیر ایشی بونونا چکمه‌لیسن. بو باخیمدان قوجامان عالیم میمیزین گۆردویو ایش، بعضاً معین همکارلاری آراسیندا مباحثه‌لر دوغورسادا، اونون دقیق‌لی، فرعیات چیلیغی کیملره سه یۆرؤجو گۆرونسه‌ده، مقایسه‌سی قارشیلیغی اولمایان بیر ایشدیر.

کتاب ایکی ایری بۆلمه‌دن عبارت دیر: «اسکی کۆکلر»، بیرده کۆکلرین، بیر سیرا گۆروشلرین و دوغما دیللرین چارپازلاشماسینا باخیش». کتابدا اینجه‌لنن، اۆیره‌نیلن، توتوشدورولان ماتریاللارین، منبع‌لرین جغرافی و تاریخی حدودلاری چوخ گئیش دیر. میر علی سید اوفون یشی اثری فقه‌اللمه علمین تاریخه نه قدر بۆیوک یاردیمچی اولایيله جگینی بیر داها و بوتون پارلاقلیغی ایله تصدیق اندیر.

چونکی کتابدا میفیک قایناق‌لارلا، آیری - آیری سۆز و افاده‌لرین اینجه‌لنمه‌سیله آچیلان اوزاق ائتنیک - تاریخی حقیقت‌لرله یاناشی، بو میفیک دوشونجه‌نین و سۆزون صاحبی اولان خالقین دا کئچدیگی یوللار، قدیم آذربایجانلیلارین تشکیلات، دؤولت قورولوشو، دنیا باخیشی، روان‌شناسی‌سی، بیر سۆزله آذربایجان دنیاسین بوتون زنگین‌لیی

گۈرۈنۈر.

بىزىم اوچون عادى لشمىش هر هانسى سۆزۈن، تصورون، فولكلور اوبرازى و عنصرى نين نه قدر اوزاق، مرگب و غربيه تصورلرله باغلى اولدوغونو آچديقجا مۇلف بىزىم دقتىمىزى بير داها بئله بير حقيقته جلب انديركى، ائل تفكرونه و ائل صنعتينه گئنىش اوزدن ياناشماق دريايا اويونچاق قايىق لاگيرمك كىمى بير ايش دىر. تخمينىلىك، گلىشى گۈزه للىك، يالئىز اوزده اولان فاكترلار اساسلائيىب دانىشماق، ايللر اوزونو بىزىم فيلولوقيا علمىمىزه جدى زبان ووروب.

بو باخىمدان عاليمين دهده قورقورد، كۇر اوغلو داستانلارنى اۇيرنمك، آيرى - آيرى اوبرازلارن تارىخله علاقه لرىنى ميفيك اۋزول و كۇكلرىنى آچىپ گۇسترمك و بو يول لا خالق تفكرونون بو ايكي اۋلمز آبيده سىنين آز قالا خالقين اۋزونه ياشيد اولان ابدى چشمه لردن قيدالانديغىنى ثبوت ائتمك ساحه سىنده كى چاليشمالارى كئايىن اوغورلو جهت لرىندن دىر. مۇلف تىكجه دهده قۇرقود بۇى لارنىن قديم ليگىنى ثبوت ائتمىر. هم ده قاققازدا بير چۇخ توپونىم لرىن تارىخىنى اۋيره نمكله بو تورپاقلارن آذربايجانلىلارلا مخصوصلوغونون تارىخى حقيقت اولدوغونو گۇستىرير، قديم منبع، خرىطه و آدلارلا اساسلاناراق قساققازين و آذربايجانين تورك خالقلارنىن ايلك بئشيك لرىندن بيرى اولدوغونو وهله هند - آوروپا ديىللى خالقلار گلمزدن چۇخ قاباق، بورادا ياشايدىقلارنىنى علمى دليل لرله تصديق له يىر. بو يوللا، سون ايللر تارىخى ادبياتدا گئتىدىكجه داها جسارتله يايىلان بو فيكىرىن علمى اساسىنى داها دا محكم لندىرير. آذربايجان ميفيك تفكرونون كلاسيك لرىمىزه تاثيرى، نظامى گنجوى، جليل ممد قلىزاده يارادىجىليغىندا ايزلرى، ديگر ادبى ژانرلارن ميفيك كۇكلرى ادبيات شناسلىغىمىز قارشىسىندا بو ساحه ده نه قدر بۈيوك وظيفه لر دايانديغىنا دقتى بير داها جلب ائدير.

قام - شامان گۇروшонدن اوزو برى ايزله نيلن بوتون قاتلار خالق

معنویاتینین غیر عادی زنگینلییی و مرکبلییی قارشیسیندا بیزی بیر داها حیرته سالیر.

مؤلف بوتون بو چوخ جهتلی آراشدیرماسینا یشکون اولاراق بئله بیر نتیجه گلیر: «قدیم آذربایجان میفیک، اجتماعی، فلسفی، بدیعی تفکر و آیدینلاشدیریرکی، او، چاغی اوچون فعال، گسره کلی دوشونجه لره اوغراشمیش، عموم بشری پروبلشمه ((اؤلوم - انسان))، «انسان - تانری»، «انسان - طالع» (وس) گیریشمیش و اونلاری حل ائتمه یه چالیشمیشدیر. ... آذربایجان خالقینین ذکاسی همیشه ایشیقلی، وطنه، خالقا صادق اولموشدور».

اثرین آیریجا قاباردیلمالی جهت لریندن بیری دیل و اسلوب مسأله سیدیر. ادبیات شناسلیغیمیزدا یازی اسلوبونون بعضی قصدا، صنعی صورتده، گویا «درین لیک» علامتی کیمی مرکب لشدیریلدیگی بیر چاغدا، م. سید اوفون علمی - ادبی دیلی تمیزلمه سی بیرسیرا قدیم، آز ایشلک سۆزلره بئنی حیات وئرمه سی، تورک دیلینین علمی - فیلولوژی تحلیل اوچون سؤنسوز امکاناتلارینی بیر داها گؤستره بی گؤزدن یایینمیر و اوخوجونو سئویندیریر. «آذربایجان خالقینین سۆی کۆکونو دوشونرکن» کتابی عالیمین اوزون علمی آختاریشلارینین یشکونودور.

ادبیات شناسلیغیمیزا آذربایجان - اثرمنی ادبی علاقه لرینین تدقیق چیلریندن بیری کیمی گلیمش میر علی سیداف، تحصیلینی ایرواندا آلمیش، ایلک گنجلیک ایللریندن قونشو خالقین دیلی، ادبیاتی، و اینجه صنعتینه، آذربایجان مدیئتینین تأثیری ایله ماراقلانمیش، یوزلرله اثرمنی عاشیغینی تورکجه یازیب اوخوماغا هوسلندیرن بو تأثیرین کؤکلرینی آجیب گؤستره یه چالیشمیشدیر.

قدیم اثرمنی دیلی قرابارداکی تورک دیلیندن آلینما سؤزلری اویرنن بیرسیرا اثرمنی دیلچیلری بو دیلین سونرالار اورتا اثرمنی دیلینه

دە يېشىلمەسنى دە محض تورک دىلینين تائىرى ايله علاقه لندىريرلر. بو فيکرى انکشاف ائتديرن م. سېداوف او واخت بئله بير حاقلى نتيجه يه گلמיشدی کی، اگر تورک دىلى هله VI-V عصرلرده اثرمنى دىلینه تائير گؤستىرديسه، دئمه لی، بو دؤوردن ده چوخ اول قاققازدا بو دىل گئيش يا ييلمیش، سياسى، اجتماعى و معنوى دورومونا گؤره داها نفوذلو بير دىل ایدی. بو يوللا عاليم بيزيم تاريخيميزله باغلى بير سيرا اويدورمالارى رد ائدير.

زاقاققازيا خالقلارينين دوستلوق نغمه كارى «سايات نووا» مونوقرافياسى دا بو ملاحظه لرین طبيعى يثكونو كيمي ميدانا چيخميشدى. سونرا عاليم بير- بيرينين دالينجا «قوسى تبريزى»، «آذربايجان- اثرمنى ادبى علاقه لرى (قديم دؤورلردن توتموش XIX عصره قدر)»، «آذربايجان ميفيك تفكرونون قايناقلارى»، «قىزىل دؤوشچونون طالعى»، «نسىمى و مىران» كىتابلارنى يازدى، فولكلور آبىده لريميزين ميفيك كؤكلرينى آراشديران بيرى- بيريندن گؤزهل، هره سى بوتوو بير كىتاب ده گرینده اولان سامباللى مقاله لرینى چاپ ائتديردى. بو اثرلر آراسيندا ميفولو قياميزلا باغلى تدقيق لر آيريجا ده گرلندىريلمه ليدىر، چونكى بو ساحه ده ايلك اساسلى ايشى ادبيات شناسليغيميزدا محض م. سېداوف گؤروب. بو ايشين علمى- اجتماعى اهميتىنى گؤستمك اوچون تكجه بونو دئيه ك كى، ميفولو قيانى خالقين قديم ليگينين باشلجا علامتى حساب ائدن بعضى عاليم لر، تورک خالقلارينين ميفولو قياسىنى دانماقلا، بويوللادا بيزيم بشر تاريخيمزده كى يثريميزى دارالتماغا چالشيirlار. محض بئله نهو مناسبتين و بيزيم ده علمى شخصيتلى ليك گؤستره بيلمه مگيميزين نتيجه سيدىر كى، مختلف ميفولوژى توپلو و دايرة المعارف لرده آذربايجان تمثيل اولونمور. مسكواين بوراخدينى بو مضمونلو سئريالاردا آذربايجان ميفولو قياسى توپلوسونا راست گله ييلميريك. مير على سېداوفون و بير سيرا تورک عاليم لرینين آراشديرمالارى

تورک خالقلارینین زنگین میفولوقیاسینی اینجه له مکله بئله بهتانلارا سون قویدوو ادبی فیکریمیز قارشیسیندا یثنی بیر تدقیق ساحه سی آچدی.

میر علی سید اوفون علمی نفوذ و آذربایجان سرحدلرینی چوخدان آشیب، اونون مقاله لری ترکیه ده، اورتا آسیا جمهوری لرینده چاپ ائدیلیر. بیر نئچه ایلدیرکی، عالیم اؤزبکستان دانشگاهیندا «آذربایجان میفولوقیاسی» موضوعسوندا محاضره اوخوماغا دعوت ائدیلیر. میر علی سید اوفون آغیر امتحانلاردان کئچن، اؤزونه چتین لیکله یول آجان، کتاب، گونده لیک و ژورنال صحیفه لرینه چیخانادک یوز شبهه لی گؤزله الهنن یازی لاری ایندی، نهایت، راحت یولا چیخیب، عالیم ده جیگرلری دؤلوسو نفس آلیر، بو کتابیندا کی کیمی، حتی بعضاً مباحثه لی گؤرونن فیکرلرینی ده چکیمه دن دئییر و بیز نشریات ایشچی لری ده اونون قباغینا کوؤتوک ایتلمک ناخوشلوروندان چوخ اوزاغیق، عکسینه، بو کتابین سئوینجینه بیزده قوشولوروق، قوجامان عالیمیمیزین اوغورلارینا و «آذربایجان» سؤزونون معجزه لی قدیم لیگینه، زنگین لیگینه و تاریخیمزه گوزگو توتماق قدرتینه سئوینیریک.

صابر رستم خانلی